

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Academia și literații

De Ion Gorun.

Punctul culminant al sesiunii din acest an a Academiei române a fost, fără îndoială, frumosul discurs de recepțiune rostit de Barbu Delavrancea, despre estetica poeziei populare. Ziarele noastre, în deosebi „Românul”, vor trebui să reproducă în întregime această cuvântare, când ea va apărea în Analele Academiei, publicație, ce, din nenorocire, nu se bucură de răspândirea ce i s'ar cuveni.

Dar nu numai despre estetica poeziei populare a vorbit Delavrancea; ci, urmând intru aceasta un obicei adoptat dela Academia franceză a făcut și elogiul predecesorului său, care a fost binecunoscutul nostru fruntaș ardelean Ioan cav. de Pușcariu; — și nemi urmănd apoi nici un obicei, ci numai indemnul inimei sale de o nobletă de adevărat om superior ce poate împărși dela sine și cere dela alții toate recunoașterile, și-a adus aminte de aceia cari n'au fost, nu sunt, dar ar fi trebuit, sau ar trebui, să fie în Academie: Caragiale, Vlahuță, Coșbuc. — Înaintea d-sale, a zis Delavrancea; dar întreaga opinie publică literară românească răspunde și afirmă: nu, ci alături cu d-sa.

Ce s'a răspuns oficial din partea Academiei, e altceva, și anume: Dacă Vlahuță și Coșbuc nu sunt, iar Caragiale nu a fost, în Academie, — cauzele sunt...

Vlahuță a fost ales odinioară, acu vr'o douăzeci de ani, membru (corespondent, trebuie să adăogăm noi) al Academiei, — dar a declinat această onoare... Coșbuc, a fost premiat cu un mare premiu Năsturel... Caragiale însă, Caragiale... ar fi fost ales, dacă soarta fatală și brutală nu l-ar fi răpit, acum un an din mijlocul nostru...

Bietul Caragiale! A concurat și el, regulat aproape, cu scrierile lui la premiile Academiei, de cari însă n'a avut parte niciodată. La șasezeci și unu de ani și în culmea puterii ingeniului său, a închinat steagul pentru totdeauna... Cât oare i-a mai trebuit să trăiască, și ce vacanță să vadă producându-se în Academie, pentru ca să ajungă și el, refuzatul sistematic dela premiile înaltei instituții, îmbrățișat în sânul ei, cu prețuirea și recunoașterea ce i se cuveneau?...
Ei, iată asta a fost o chestiune veșnic nelămurită, și care nici acuma, după răspunsul la discursul de recepțiune al lui Delavrancea nu ni se pare mai elucidată: Ce prețuește Academia mai mult? decernarea premiilor sale, sau admiterea în sânul ei?... După cele spuse despre Coșbuc, s'ar părea că ar fi un fel de echivalență între aceste distincții: I-am dat un premiu, deci am făcut destul pentru acest mare scriitor al nostru; e ca și când l-am fi ales... Cu Vlahuță însă a fost altfel: După ce i s'au respins lucrările dela premii, s'a văzut, drept consecință, proclamat membru (corespondent) al Academiei! Vlahuță însă a păcătuit întotdeauna printr'un exces de logică și de bun simț, — și și-a zis atunci: Cum, dacă scrierile mele nu valorează nici măcar cât... „Fata dela Cozia” a lui Iuliu Roșca (mai

știe cineva ce-o fi fost această carte fără ezitare premiată?) — veniți, domnilor nemuritori, să-mi oferiți un loc printre dumneavoastră?... A fost, poate, o mișcare de enervare, dar pe care toată lumea a înțeles-o atunci, și nu o va putea condamna niciodată.

De atunci, relațiile se potoliseră însă între scriitor și Academie. Nu că s'ar fi schimbat scriitorul dar s'a mai... înnoit Academie. Totuși.. Iată scuturându-se din nou de praful vechea imputare, vechea rancună, ce ar fi să ne arate unele suflete de nemuritori mai neînduplecate decât chiar rețea și rigida Themis, care și ea ordonă prescripția crimelor după trecerea unui număr oarecare de ani...

Dar să mă ferească Dumnezeu să vreau a face, aci sau oriunde, o pledare pentru o asemenea... achitare! Mândria lui Vlahuță mi-e scumpă, e unul din lucrurile ce prețuiesc mai mult pe lumea aceasta, — și nici măcar la părere nu aș vrea să o rănesc.

Dacă odată însă trăim și noi în mijlocul acesta unde se scrie, se tipărește și, câteodată, se gândește, — de ce n'am avea dreptul să ne spunem și noi părerile despre cele ce se făptuiesc în solemnitatea și oficialitatea templului literaturii și al științelor?

Nu împiedecă respectul ce trebuie să-l avem, și-l avem, pentru instituție. Și mai ales nu, fiindcă niciodată nu trebuie să uităm că, dacă oamenii trec, instituțiile rămân. Infailibil însă nu sunt nici unii, nici celelalte.

Astfel acordarea premiului cel mare Năsturel profesorului și eminentului literat G. Murnu pentru traducerea Iliadei, n'ar fi întâmpinat nici o obiecție în lumea literară, dacă... Dacă, alături, nu am fi văzut concurând valori literare incontestabil superioare, cum sunt Vlahuță sau Brătescu-Voinești. Eu cred că nici însuși dl G. Murnu nu contestă că, în totalitatea ei, opera unui Vlahuță sau a unui Brătescu-Voinești valorează literaricește mai mult decât a d-sale; — iar Academia nu odată a afirmat că premiul cel mare Năsturel îl rezervă în primul rând pentru consacarea activității întregi literare a unui scriitor, — aceasta fiind de altfel și dorința exprimată anume în testamentul său de generosul întemeietor al premiului.

E adevărat că Academia s'a mai abătut și altă dată dela această regulă, — atunci când a distins cu marele premiu o jumătate de istorie a lui Mihailu Viteazul; — nu știm dacă de atunci, cel puțin drept consecință a acestei premiări, a mai apărut și cealaltă jumătate, care să completeze opera, — dar știm că nici atunci lumea literară n'a putut fi de loc alături de verdictul Academiei.

A fost alături de acest verdict, când s'a consacrat activitatea literară a unui Alecsandri, Odobescu sau George Coșbuc. A aplaudat și la tendința manifestată în timpul din urmă, de a se chema în Academie valori reale; — în deosebi intrarea lui Delavrancea în secția literară a înaltei instituții a fost primită cu însuflețirea cea mai nepătată de murmure, de amărăciuni sau de dări din umeri.

Dar — mai ales fiindcă Homer e și la modă acuma —, în ce privește unele din hotărârile Academiei nu putem să nu ne aducem aminte de cunoscutul adagiu: Quandoque bonus dormitat...

Congresul femeilor române.

— Dela corespondentul nostru special. —

Brașov, 16 Iunie.

Cu multă bucurie viuă să vă raportez despre festivitățile, cari decurg în orașul Brașov. În zilele noastre suntem obișnuiți să facem pe raportorii evenimentelor triste — de astădată să zâmbim printre lacrimi și lacrimile acestea să le păstrăm bine, ca pe niște mărgănele scumpe, căci în lacrimile din zilele cari le trăim se reflectă cu toată țaria o bogăție de culori minunate. Să fie o fata morgana a unor timpuri cari au să vină? Niște mirajuri prevestitoare de limanuri visate în nopțile noastre de sbucium? O dorim și ne înviorăm la gândul acesta. Un proverb vechi zice „ceea ce vrea femeia, vrea și Dumnezeu!” Vă voi raporta în cele ce urmează despre „ceea ce vrea femeia”.

E frumos, e semnificativ că Brașovul este orașul în care se pornește mișcarea aceasta a femeilor române dela noi. Aici zac osemintele aceluia, care a chemat neamul nostru întreg la viață prin cuvintele, cari formează de atunci încolo imnul nostru național: „Deșteaptă-te Române!” și tot aici răsună chemarea astăzi, tot în timp de sbucium, „Deșteaptă-te femeie română!” Moștenirea căpătată dela înaintașii noștri din Brașov este cât se poate de bună. Să dorim din suflet ca noi să fim vrednici de moștenirea aceasta scumpă.

Pentru ca paginile cari urmează să fie cât mai complete și să oglindească, astfel, tendințele stării culturale a femeii române din epoca noastră, permiteți-mi să aduc la cunoștința publicului cetitor — pe îndelete — toate punctele importante ale serbărilor. Incep cu publicarea programului primului congres al femeilor române:

Luni a doua zi de Rusali:

1. La 9 ore dim. serviciu divin în biserica Sf. Nicolae cu chemarea Duhului Sfânt.
2. La 11 ore. Deschiderea Congresului în sala festivă a gimnaziului român cu următoarea ordine de zi:
 1. Cuvântul de deschidere de pres. Maria B. Baiulescu.
 2. Constituirea adunării.
 3. Constatarea Reuniunilor și a persoanelor prezente.
 4. Pertractarea obiectelor: puse la ordinea zilei.
 5. Pronunțarea în principiu pentru constituirea „Unirii”.
 6. Alegerea comisiunilor necesare pentru obiectele de sub pct. 4.
3. La 1 jum. ore: Masă comună în sala Reședei orașenești.
4. La 4 ore p. m. Vizitarea Internatului-Orfelinat.
5. Seara la 8. Festivalul reuniunii de cântări în hala festivă de sub Straje.

Marti 4/17 Iunie.

- A II-a sedință. Inceputul la 10 ore a. m.
1. Rapoartele comisiunilor.
 2. Proiectul de statute.
 3. Fixarea locului congresului viitor.
 4. Constituirea provizorie a Uniunii.
 6. La ora 1. Intrunire la „casa de tir”, unde se va putea lua masa, și în decursul după-amiezii distracții pe terasă, cântece și dansuri reprezentate de elevele Internatului-Orfelinat.

Miercuri 5/18 Iunie.

7. Eventuale excursiuni.
- Serbările, cari se dau, sunt aranjate de trei comisiuni de dame și de o comisiune de domni.

Comitetele speciale pentru congres sunt următoarele:

Comisiunea pentru excursiuni se compune din d-nele: Eugenia Dr. Vecerdea, Zoe Damian, Maria G. Dima, Victoria Onițiu, Leontina Dr. Bunea.

Comisiunea pentru decorare și aranjare se compune din d-nele: Elena Dr. Mureșianu, Elvira Navrea, Maria Maximilian, Maria Popea, Octavia Stinghe, Maria Savu.

Comisiunea pentru aranjarea meselor comune d-nele: Sidonia Petrovici casieră, Maria Gr. Popescu, Catinca Bogdan, Dora Dr. Venter, Florica Dr. Garoiu și Maria Dr. Moga.

Și tinerimea română din Brașov s'a pus în serviciul comitetului aranjator. Comitetul tinerimei se compune din următorii domni: Dr. Voicu Nițescu, Aurel P. Bănuț, Dr. Emil Dan, Victor Branisce, Dr. Horia P. Petrescu, Dr. I. Baciu profesor, D. Traian Pop, Dr. I. Ciurea, Dr. Aurel Dobrescu, Dr. Alexandru Dobrescu, Dr. Alexandru Simon, Vasile Neguțiu prof., Dr. Pompiliu Nistor medic, George Cuteanu, Dr. Sâmpetean, Leményi.

Nu trebuie uitat că *chiagul* de unde s'a pornit întreaga mișcare congresului îl formează comitetul „*Reuniunii femeilor române*”, din Brașov.

Pentru complectarea raportului meu las să urmeze lista comitetului acestuia, care în frunte cu dna *Maria B. Baiulescu*, a dus la bun sfârșit congresul acesta.

Comitetul Reuniunii.

Membrele comitetului Reuniunii femeilor române din Brașov în anul acesta sunt următoarele:

Presidente de onoare: Agnes Dușoiu și Elena Săbădeanu.

Comitetul: presidentă activă: Maria B. Baiulescu, vicepresidentă: Virginia Vlaicu, casieră: Sidonia Petrovici, secretar: Ion Lengeru.

Membre: Elena A. Popovici, Balasa Blebea, Elvira Navrea, Eugenia Dr. Vecerdea, Maria D. Lupan, Elena Sfetea, Maria Maximilian, Maria Median, Maria Gr. Popescu.

Bărbații de încredere ai Reuniunii: Protopopul Dr. Vasile Saftu, profesor Andreiu Bărsăneanu pres. Asociațiunii, Dr. George Baiulescu, Dr. Eugeniu Metian.

În *prezinta* congresului, ziua de Duminecă, prima zi de Rusali, au sosit cei mai mulți oaspeți. Comisia de primire i-a așteptat dela 5 dimineata până după 11 seara, la gară. Otelul „*Continental*” al dlui *Petru A. Popovici* a adăpostit majoritatea oaspeților, ceilalți au tras la „*Coroană*”, la „*Europa*” sau într'alte locuri. La „*Coroană*” s'a improvisat o mică seară de cunoștință, care a fost binisor cercetată.

Ziua primă.**La biserică.**

Dimineata s'au adunat brașovenii la otelul „*Continental*” ca să se întâlnească cu oaspeții sosiți. La orele 9 și jum. au pornit cu toții în corpore spre biserică „*Sfântului Nicolae*”. Vremea este, relativ mai bună decât cea de ieri (când a plouat aproape toată ziua și a bătut chiar și piatra), frigul însă te face să nu crezi că te afli în luna lui Iunie.

Biserica *Sf. Nicolae*, împodobită de sărbătoare. Elevele din internatul-orfelinat s'au așezat în două rânduri salutând pe oaspeți la intrare în biserică. Serviciul divin a fost oficiat

în frunte cu protopopul Dr. V. Saftu, care a rostit și o rugăciune ocazională la sfârșitul slujbei.

Sedința I.

Apoi au pornit cu toții în sala festivă a gimnaziului. Intreagă atmosfera din sală a primit dela primul moment ceva sărbătoresc. Sala este decorată foarte frumos după planurile dnei *Văd. Elena A. Mureșianu*, care — se știe — este o pictoră de talent. Parcă nici când n'a fost sala gimnaziului împodobită cu atâta gust estetic. Covoare mari, țărănești, în colțuri și pe la balcon; ghirlande de verdeată, peste tribuna festivă, dela stâlp la stâlp; răvare mari de flori naturale lângă tribună. Portretele bărbaților binemeritați pentru neam ies mult mai bine la iveală împodobite astfel.

La orele 11 s'a început sedința. În formă de semicerc sunt așezate scaunele delegatelor diferitelor societăți femeiești. Comitetul aranjator a condus pe oaspeți la locurile rezervate.

Iată lista celor *31 de reuniuni*, cari au răspuns apelului (din 61 chemate) și cari au trimis reprezentante:

- Abrud:** Sofia Dr. Chirtop.
Câmpeni: Mărioara Dr. David.
Bucium-sasa: Domnica Dr. Porea. — bărbați de încredere: Dr. Zosim Chirtop și Dr. George David.
Arad: Maria Dr. Botis.
Agnita: Ana Corfariu, secretară.
Arpăta: Mărioara Nistor presidentă apoi secretarul Aurel Nistor și casarul Gh. Axente.
Blaj: Elena Dr. Pop născ. N. Maniu, d. și dna Preocup, Eliza Bodocan, directoara internatului.
Brașov: Balasa Blebea pres.
Brașovechi: Maria Iosif Maximilian pres., Floarea Căleașă vic.-pres., Elena Căpătină.
Bran: Elisabeta Enescu pres.
Dicioșanmărtin: Livia Dr. Boilă.
Deva: Elena Pop Hossu Longin.
Făgăraș (gr. or.): Miți Dr. Popescu, dna Borzea.
Făgăraș (gr. cat.): Maria Cernea, vicepre., dna Motoc, dșoara Elena Pop, Lucreția Dr. Mieu casieră, Veturia Dr. Pandrea.
Feldioară: Elizabeta Mieu pres.
Medias: Maria Moldovan și Elena Dr. Pop.
Miercurea: Agnes Dr. Măcelar.
Prejmer: Maria G. Ludu pres.
Sibiu: Catinca A. Bărsăneanu și Eugenia Tordășianu.
Sibiu (gr. cat.): Elena Isacu.
Șimleu: Dșoara Cornelia Maniu casieră.
Turda: Lucreția Mureșianu pres., Augusta Dr. Moldovanu, Gh. Pătacianu seer., Dr. Valer Moldovan și protopopul Mureșianu.
Zărnești: Elena Dr. Mețianu pres., dna Hamzea vicepres., dna Străvoiu și Maria Pană.
 Adrese de aderență s'au trimis din **Cluj, Hunedoara, Sâncel, Resinari și Zlatna.**

Dna presidentă a „Reuniunii femeilor rom.” din Brașov, *Maria Baiulescu* deschide sedința primă la orele 11, în mijlocul unei mari aglomerații.

La *masa presidială* iau loc: președinta, președinta de onoare, dna *Elena Săbădeanu*, vicepreședinta: Dna *V. Vlaicu*, casiera: dna *Sidonia Petrovici*, apoi dnii: protopop Dr. *Vasile Saftu*, prof. Andreiu Bărsăneanu, președ. Asociațiunii, Dr. *G. Baiulescu*, medic și Dr. *Eugen Mețianu*, adv. (bărbații de încredere ai reuniunii), Dr. *Ioan Lengeru*, adv. secretarul reuniunii, iar (mai apoi) Dr. *Horia Petra-Petrescu*, secretarul lit. al „Societății pentru fond de teatru român”. (Cei doi domni din urmă sunt aleși de notari ai celor două sedințe, după vorbirea dnei presidente).

Nu înșir lista persoanelor prezente fiindcă partea cea mai mare a celor de față se poate ceta în lista delegatelor, iar o listă completă a marelui mulțimi ar fi o imposibilitate.

Lumea remarcă (momentul acesta trebuie amintit) cu *deosebită bucurie* prezenta unor doamne din societatea înaltă din *România*, în frunte cu presidenta „*Societății ortodoxe naționale române* a femeilor române din România”, (între d-nele din România este și dna *Constanța Hodos* și dna *Davidescu*, fiica lui *Iacob Mureșianu*).

La masa presei ia loc, pe lângă reprezentanții „*Românului*” (Dr. *Horia P. Petrescu*) și „*Gazeta Transilvaniei*” (*Silv. Moldovan*), o domnișoară din România, care subscie *Fulmen* și

e corespondenta „*Dimineții*” și a „*Adevărului*”. (Cred că e *primul corespondent-femeie* dela noi!)

Dna *presidentă* ține *discursul* festiv cu ver-vă oratorică. Discursul, asupra căruia nu insist aici, deoarece vi-l trimit în întregime, a fost cât se poate de potrivit pentru deschiderea acestui congres. Pe dna *Baiulescu* o cunoaște deia publicul românesc, încât nu mai este nevoie să accentuez că succesul discursului a fost mare — așa ceva se înțelege de sine la o dnă, care știe să țină discursuri atât de pline de *miez* și de *temperament*. Sala a răsplătit cu aplauze meritate toate părțile marcante ale discursului.

Ca punct 2 a urmat constituirea adunării; ca *notari* ai sedințelor au fost aleși dnii numiți mai sus, ca *membre verificatoare*: dnele Dr. *Mețianu*, și *Maria G. Dima*.

În numele societăților surori, cari au fost chemate la congres vorbește dna *Elena Dr. Hossu Longin*, fiica veneratului președinte al partidului național român *Gh. Pop de Băsești*. Enunțându-i-nile d-sale află consensul întregului congres, care face ovații repetite oaspeților și brașovenelor, pe rând. Deviza „cu puteri unite spre binele neamului”, rostită de dna *Hossu Longin* pare a se fi întrupat deia, înainte de ce congresul păsește spre deliberare asupra punctelor din program. E un spirit foarte favorabil în sală, încât fiecare cuvânt rostit își află ecoul în inimile tuturor.

Se constată (ca punct 3) câte reuniuni și de cine sunt reprezentate. Lista am dat-o mai sus.

Dna *Baiulescu* cetește acum o scurtă lucrare referitoare la plămădirea ideii congresului, ca publicul să fie informat asupra tuturor amănuntelor.

Dna președintă spune între altele, cuvânt de cuvânt:

„În adunarea generală a reuniunii fem. române din Brașov din anul 1911, luna Noemvrie, presidenta acestei reuniuni a sărbătorit a 60-a aniversare dela întemeierea sa prin următoarele cuvinte de încheiere:

„Consacrez cuvintele mele de încheiere ca să gloriefi această Reuniune a noastră, care dela început nu a avut o menire locală, ci până în ziua de astăzi își extinde activitatea sa și binefacerile sale până în departările țării pentru ajutorarea și creșterea ficei române. Deci tot acestei reuniunii i se *cuvine* gestul însemnat de a întinde mâna reuniunilor surori ca de sub steagul ei să se incopie „*Ununea femeilor române*” din regatul nostru, care *far* avea de scop ca întrunindu-se în *congrese anuale* să poarte grije de *unitatea de gândire* a creșterii *femeii române*, de soartea ei socială și de ridicarea ei pe cale economică și de bunăstare”.

„Adunarea generală de atunci a luat cu în-sufletire la cunoștință această idee, cuvântul a fost publicat în „*Gazeta Transilvaniei*” sub titlul „*Insoțirea femeilor române din Ungaria*”.

„După stăruință multă prin corespondență a urmat în Iulie 1912 un Apel către toate reuniunile surori, rugându-le să-și trimită aderențele.”

„Rezultatele obținute, în parte, a îmbărbătat activitatea noastră, comitetul precum și Adunarea generală din Noemvrie 1912 a consimțit și a apreciat expunerea presidentei, în care a detaliat problemele ce ar cădea în sfera acestei „*uniuni*” a femeilor române.

„Spre a ajunge la rezultate mai pozitive comitetul a trimis o adresă cu datul de 22 Martie 1913 către *61* reuniuni de femei române, despre cari am putut avea știre. Dela aceste 61 de reuniuni de femei române am primit 31 de răspunsuri cu aderențe și cu declarațiuni că vor lua parte prin delegatele lor la acest congres”.

După cuvintele acestea cetește dna presidentă plănuitul program de activitate al „*Uniunii*”, plan lucrat cu multă cunoștință de cauză, ca întreagă activitatea „*Uniunii*” să nu aibă un caracter platonice numai, ci să găsească puncte de mănecare pentru viitoarea ei activitate.

Ca specimen public punctul referitor la educația fetelor noastre, promițând că am să vorbesc când va fi vorba de sedința a doua despre celelalte puncte.

Iată punctul, copiat fidel după raport:

„1. Educațiunea fetitelor noastre se va face în conformitate cu interesele legii și neamului nostru pentru ca aceste tezaure să rămâie vecinic nepieritoare.

2. Educațiunea primă fiind concepută în familie, vom trebui să creștem mame, cari vor avea de datorie să se consacreze cu desăvârșire copiilor lor, punând baza educațiunii sufletești din cea mai fragedă vârstă.

3. În continuarea educațiunii vom stăruii să avem institute culturale pentru fetițe pretutindeni și pe lângă școlile primare să completăm în toate părțile școlile secundare sau civile.

4. Fetilele noastre să fie educate după principiile pedagogice, dar totdeauna în vederea menirii ce le așteaptă ca viitoare soții și mame de familie.

5. Continuarea educațiunii sufletești prin școli și mai cu seamă în internate, cărora le încredințăm cu desăvârșire educațiunea fetitelor noastre, stăruind asupra sentimentelor de credință, de datorie, de muncă, cerem directă propagandă și creștere în potrirea luxului ruinator de neam și pretindem să fie toți pătrunși de înalta răspundere la care este chemată femeia română — desrădăcinând astfel superficialitatea și direcțiunea falsă a ultimelor decenii.

6. Astfel reuniunile existente să desvolte o activitate mai rodnică față de această problemă și stăruința de a crea nouă reuniuni, având ca scop creșterea fetitelor române, contribuind prin conferențe și înființarea de biblioteci”.

Dna Tordășianu din Sibiu atrage atenția congresului asupra expozițiilor de copii și a rezultatelor frumoase obținute în comitatul Sibiuului. Dorește să vadă și acest punct specificat în programul de activitate.

Se primește din partea întregului congres.

Dl Horia P. Petrescu cetește telegrama, cari au sosit.

Dna prezidentă mai amintește despre o scrisoare foarte călduroasă a mecenatului nostru Emanoil Ungurianu, scrisoare care pe lângă urări de bine, cuprinde și o mulțime de sfaturi practice pentru viitorul „uniunii”.

Telegrame și daruri.

Telegramele cetite, completate cu acelea cari au venit pe timpul banchetului (mesei comune), au următorul cuprins:

Sibiu. La întruinirea primului congres al Reuniunilor femeilor române și la mărețele probleme ce și-a ales, împloară binecuvântarea Cerului și metropolitul

Ioan Mețianu.

Budapesta. În numele partidului național salutăm primul congres al reuniunilor femeilor române, dorind succese strălucite.

Mihali, Șt. C. Pop, Vas. Pahone.

Călmănești. Particip, durere, numai cu sufletul la congresul dv., urându-vă succes splendid și cea mai rodnică muncă națională. Salut cordial surorile intrunite.

Maria Cosma.

Caransebeș. Succes apostolatului sublim.

Sofia și Livia Vuia.

Cioănești. Fiind bolnavă, cu regret nu pot lua parte la congresul dv., căruia îi urez în numele societății ortodoxe naționale a femeilor române isbândă deplină pentru realizarea tuturor idealurilor noastre naționale. Mă înscriu în numele societății noastre cu suma de Lei 300.— pentru scopurile culturale...

Alexandrina Grigore Cantacuzino.

Cluj. Redacția revistei studențești „Noi” salută primul congres al femeilor române.

Dr. Bianu.

Dej. Imprejurările fiind astfel că nu pot avea fericirea să iau parte la congres, trimit pe calea aceasta salutul meu de soră și expresiunea dorinței mele ferbinte, ca primul congres al femeilor române să inaugureze unirea sentimentelor de datorie și mândrie a femeilor române în lucrarea lor euceritoare, spre realizarea idealului măreț național și social. Tot de-odată trimit și modestul meu obol de 5 acții „Someșana” (valoare nominală 1000 cor. pentru Orfelinatul ce proiectați a-l întemeia. Dumnezeu vă ajute, și să vă încoroneze munca cu deplin succes.

Eleftera Dr. T. Mihali.

Deva. Ansamblul reuniunilor femeilor române este expresiunea cea mai frumoasă și mai grăitoare a întăririi noastre ca neam. Cum femeia este factor mai conservator al ființei unui popor, din uniunea reuniunilor femeilor noastre va răsări îngrijirea tării neamului românesc, care poate să i-o dea numai gingășia, avântul și inima femeii române. Sunteți păzitoarele simbolului ignis sempiternus, care numai Vestalinelor romane au știut să-l clădească și susțină și numai femeia română știe să-i continue nutrirea. Neamul întreg privește la serbătorile mărețe, ce le petrecem în momentele de acum și nădăduiește în isvorirea binelui din munca istorică de Parce române, ce săvârșiți torcând firul vieții românești.

Femeile române din Deva.

Sibiu. Salut cu însuflețire primul congres al femeilor române din Transilvania, primul ei avânt spre independență și îi urez isbândă întru realizarea primei și celei mai arzătoare necesități naționale — a marelui Orfelinat român.

Emilia Dr. Rațiu.

Sibiu. Dorese deplină isbândă primului congres al femeilor române. Sânguița albinelor, ce string neobosite dulcea miere din floare, din zi în noapte, să caracterizeze pe femeia română întru ajungerea idealurilor pentru care luptați. Trăiască femeia română!

Elena Simțion,

profesoară i. p.

Zlatna. Cauze sanitare mă împiedecă dela participare la congres. Dorese fericită deslegare problemei și sigură isbândă mărețului scop.

Elena Albini,

pres. femeilor rom. gr. cat.

din Zlatna.

*

În decursul banchetului au mai sosit următoarele depeșe:

Abrud. Regret mult că împiedecată de un morb grav, în familie, nu pot participa în persoană. Salut deci pe calea aceasta primul congres al femeilor române și dorese din tot sufletul isbândă lucrărilor și scopului măreț.

Ana Filip,

pres. reun. femeilor

din Abrud.

Abrud. Salutăm cu însuflețire congresul femeilor române și dorim succes stăruințelor înălțătoare și muncii în folosul binelui obștesc.

Societatea română din Abrud.

Ems. (băi). Dorese cel mai mare succes.

Ana Socor.

Karlsbad. Urez congresului succese strălucite.

Eugenia Dr. Vecerdea.

Rășinar. Salutăm congresul. Cu gândul suntem între dvoastră.

Reun. femeilor rom. din Rășinar.

Turda. Regret că nu pot participa. Vă dorese spor în lucru și succes bun.

Maria Vlăduțiu,

prezidentă.

*

Dna Dr. Botiș (Arad) pledează pentru ideea, ca orice plan de acțiune să fie înaintat comisiunilor, care se vor institui peste câteva minute, în scris, ca astfel să avem ceva plausibil, pe urma căruia să putem desbata.

Sub puterea momentului, în entuziasmul general, se înscriu cu sume mai mari pentru înființarea viitorului orfelinat o mulțime de persoane. Indemnul pornește dela cetirea scrisorilor, în cari se dăruiesc sume din partea unor persoane absente. Astfel dăruiește dna Eleftera Dr. T. Mihali 5 acții de ale Someșanei (valoare nom. 1000 cor.) „Societatea ortodoxă română” 300 lei, apoi din cei de față: dna Filofteia Vas. Mareș (din Mizil, România) 20 cor., dna Eugenia Anton Pușcariu 100 lei și dl Eftimie Munteanu din Vadul-săpat, județul Prahova, 100 cor.

Cu bucurie se salută și din prezidiu prezența a patru doamne, reprezentante ale societății ortodoxe.

Ședința se suspendă pentru câteva momente ca să se constituiască o listă a comisiunilor deosebite.

După redeschiderea ședinței se ceteșc din partea dnei C. Bârșeanu și S. Chirtop comisiunile. Propunerile făcute de susnumitele doamne se primesc din partea plenului. Comisiunile, cari vor începe să studieze planul de acțiune

îndată după terminarea ședinței, se compun din următoarele persoane:

a) Comisiunea pentru statute:

Dnele: Elena Sabadeanu, prezidentă; Elena Hossu-Longin, Deva; Dr. Elena Popp, Blaj; Sofia Chirtop, Cămpeni; Maria Dr. Botiș, Arad; Maria Isac, Sibiu; Lucreția Mureșan, Turda; Elena Dr. Mețianu, Zărnești; Maria Moldovan, Medias; Virginia Vlaicu, Brașov.

b) Comisiunea pentru studierea obiectelor celorlalte, specificate în raport:

Dnele: Catina Bârșeanu, prezidentă; Livia Dr. Boilă, Dicioșanmărtin; Maria Cernea, Făgăraș; Augusta Moldovan, Turda; Eugenia Precup, Blaj; Domnica Dr. Porea, Cămpeni; Eugenia Tordășan, Sibiu; D-soara Cornelia Maniu, Blaj; Miți Popescu; Agnes Măcelariu, Orăștie.

Cu aceasta s'a exhaustat programul primei ședințe. La ora 12 și jum. s'a terminat această memorabilă manifestație națională.

Lumea s'a dus apoi la „masa comună”, în Reduță.

Despre banchet și cele ce au urmat am să scriu rapoarte detaliate în curând.

Preludiul unor noi complicații în Balcani.

Arad, 17 Iunie.

Din cauza evenimentelor din Balcani în raporturile dintre Austro-Ungaria și Rusia se arată semnele unei noi tensiuni. Telegrama țării Rusiei adresată regilor Ferdinand și Petru, în care acesta cu provocare la marea idee a slavismului într'un ton energic provoacă părțile certate să se impace, — a făcut o foarte rea impresie la Ballplatzul din Viena.

Presă din anturajul ministerului de externe anunță din sursă comună, că Austro-Ungaria nu poate să tolereze ca Rusia singură să rezolve cele mai importante chestii a Balcanilor, față de cari, se știe, și Austro-Ungaria e foarte mult interesantă.

Sassonow, din încredințarea țării, a invitat guvernele aliaților să-și trimeată primii-miniștrii la Petersburg și acolo să aplaneze divergențele existente între statele lor. Această invitație a mărit și mai mult enervarea diplomației triplei alianțe, dar mai ales a diplomației Austro-Ungariei. Din locuri aproape de ministerul de externe se afirmă că Austro-Ungaria își vede jignite interesele prin faptul că guvernul rusesc, credincios al ideii panslaviste, voește să rezolve chestiile Balcanilor în capitala Rusiei, cu totală disconsiderare a puterilor. În astfel de împrejurări Austro-Ungaria nu e învoită să participe la demersurile puterilor proiectate a se face pe lângă guvernele statelor aliate în scopul aplanării pe cale pașnică a conflictului între ele.

Foarte bine caracterizează situația o știre din Sofia, după care Danef, primul-ministru încredințat cu formarea noului cabinet bulgar, în călătoria sa spre Petersburg se va opri și la Viena unde va avea consfătuiri cu ministrul de externe cont. Berchtold. Această vizită a lui Danef la Viena nu este încă definitiv stabilită, dar e probabil că primul-ministru bulgar va merge la Viena încă înainte de conferințele cari se vor tine la Petersburg.

La Sofia se atribue o foarte mare importanță acestei vizite, care dealtfel e numai o continuare a consfătuirilor pe cari consulul austro-ungar din Sofia le urmează permanent în capitala Bulgariei. Scopul acestor tratative este contrabalansarea influenței Rusiei în Bulgaria și întărirea legăturilor de prietinie între monarhie și Bulgaria.

La ministerul de externe s'a primit informații că Rusia vrea să realizeze importante convenții comerciale între aliați, ba, se afirmă, chiar o uniune vamală între Serbia și Bulgaria. Monarhia a mai protestat odată contra acestui plan pe care monarhia îl consideră de un atac direct împotriva intereselor monarhiei. Cu prilejul proiectatei vizite a lui Danef la Viena va fi desbătută și această chestie.

În general în cercurile competente se afirmă, că oricare ar fi rezultatul conferinței dela Pe-

torsburg, *Austro-Ungaria își rezervă dreptul de a-și spune cuvântul și ea în chestiunile balcanice înainte de a se face o înțelegere definitivă asupra lor.* În mare parte chiar demersului monar-

hiei se atribuie și faptul, că până azi *Bulgaria nu a primit necondiționată invitarea la conferința dela Petersburg. Până acum numai primul-ministru muntegrecan a plecat la Petersburg.*

Lupta în cameră.

Legea episcopiei de Hajdudorogh. — Cvinvenalele preoților. — Maghiarizarea în grădinile de copii.

Trei discursuri ale d-lui deputat Dr. Ștefan C. Pop.

Arad, 17 Iunie.

În avântul febril ce se cheltuiește zi de zi pentru închierea cu o zi mai curând a scheletului unei Ungarii unitare în expresia ei totală, camera ungară macină c'un zor aproape vertiginos proiecte după proiecte. În scurtul restimp de Sâmbătă și până Luni, trei proiecte esențiale au fost adoptate în cunoscutul scop: proiectul de lege al episcopiei de Hajdudorogh, proiectul cvinvenalelor preoțești și proiectul salarelor mărite pe seama îngrijitoarelor grădinilor de copii.

Împotriva tuturor acestor proiecte clubul nostru parlamentar l'a trimis pe d. deputat Dr. Ștefan C. Pop, și după cum am amintit, d-sa s'a achitat în mod demn de greaua misiune ce a primit. În special discursul, în care a combătut înființarea episcopiei de Hajdudorogh, va rămâne una din cele mai frumoase apărări din câte s'au rostit în numele nostru în cameră. Atât ca argumentație, cât și ca unitate, acest discurs a fost la înălțimea marelui primejdii ce se anunță în poarta credinței noastre strămoșești. Tot ce regretăm e, că din lipsă de spațiu și din cauza precipitării atâtor evenimente suntem nevoiți să dăm acest discurs numai în resumare, dar și așa cetitorii noștri vor câștiga o orientare deplină. Inșus ministrul a fost vădit atins de argumentele oratorului român, ceiace apare din răspunsul ce a dat și pe care îl publicăm la vale.

Cu multă convingere a luat d. Pop în ședința de Luni lupta și împotriva proiectului despre cvinvenalele preoțești, — proiect ale cărui dispoziții jignitoare au fost fixate într-o serie de articole în ziarul nostru. Vom publica în numărul nostru viitor cuvântarea dlui Pop întregă, așa după cum ne-a sosit în notițe stenografice.

Împotriva episcopiei de Hajdudorogh.

Proiectul de lege referitor s'a desbătut, după cum am anunțat, în ședința de Sâmbătă. Raportul al proiectului a fost deputatul guvernamental Márton Mártonffy, care a semnalat că proiectul realizează o veche dorință în scopul ideii de stat. D. deputat Ștefan Pop s'a ridicat imediat și a spus următoarele:

Inarticularea episcopiei gr. cat. de Hajdudorogh constituie un fapt de adânci perturbații cauzate unor interese consacrate prin lupte de veacuri și nimicește garanțiile legale ale acestor interese. Actualul proiect de lege distruge articolul de lege XXXIX din 1868 și aduce astfel o gravă atin-

gere integrității teritoriale ce s'a garantat diecezelor mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș.

Oratorul face aici o bogată resumare istorică a nizuintelor de unire cu biserica Romei. Urmele acestor nizuinti se găsesc încă la 1439, la conciliul din Florența, când mitropolitul Damian al Moldovei primise unirea. E însemnată data asta, pentru că ea ne spune că deja cu 600 de ani înainte limba românească a fost limbă liturgică și biserica avea cărți tipărite în românește. Arată apoi mișcările dela 1698 și 1700, dimpreună cu apelul împăratului Leopold I., marele catolic, care punea Românilor în perspectivă aceleași prerogative ca și bisericii romano-catolice, pentru cazul dacă se vor uni cu Roma. La sfârșitul veacului XVII și în veacul XVIII era interesul dinastiei propaganda catolicismului printre Români. Arată natura contractului încheiat de Atanasie și dispozițiile bulei „Rationi congruit”, prin care s'a instituit episcopia gr. cat. românească de Făgăraș. În 1777 papa Pius VI a dat bula „Indefessum”, prin care se înființează dieceza de Oradea-mare și se înzestrează cu bunuri din mila împărătesei Maria Tereza. Drepturile bisericii române unite au fost contemplate pentru totdeauna, și au fost recunoscute într-o serie întreagă de ordinațiuni împărătești. Va să zică se găsesc documente pentru o arhivă vastă referitor la drepturile bisericii rom. gr. cat., câtă vreme despre vre-o biserică gr. cat. ungurească, în trecut, nu ne vorbește nici un act. Abia în jumătatea a doua a veacului XIX se ivesc cele din-tâi acțiuni ale maghiarilor. În bula „Ecclesiam Christi” dela 1853, prin care se sistematizează provincia mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, anexându-i-se dieceza de Oradea-mare și mai creându-i-se episcopii de Gherla și Lugoj, Papa Pius IX se referă chiar la actualul cap încoronat al țării și spune, că împlineste dorințele Românilor chiar fiindcă sunt și dorințele domnitorului. Oratorul citește mai multe pasaje din memorabilia bulă, care constituie înșas temelia bisericii românești gr. cat. din Ungaria. Dovedește că parohiile românești i-au fost asigurate mitropoliei noastre pentru totdeauna.

Rezistența ce se face din partea parohiilor răpite e deci nu se poate mai legitimă. Guvernul a procedat unilateral și a inspirat tendentios pe factorii înalți, fără nici un scop binecuvântat și fără să ceară sfatul factorilor competenți, al episcopilor români. S'au dat noui episcopii nu numai comune românești, ci și comune românești maghiarizate. Baronul Podmaniczky Andre: Devenite ungurești!

Dr. Șt. C. Pop: Români, cari se întemeiau nu numai pe drepturi câștigate, ci și pe contracte, au primit cu cea mai adâncă mâhnire știrea, că fără să fie întrebați episcopii lor, sunt răpite pe seama episcopiei de Hajdudorogh peste 70.000 de suflete. Înainte de publicarea bulei „Christifideles Graeci” s'au întrunit într-o mare adunare la Alba-Iulia peste 15.000 de inși, mai ales din comunele interesate. S'a ales o comisiune de 50 de membri, cu misiunea de a se cere prin memoriul mitropolitului, ca chiar în cazul când bula se va publica, drepturile câștigate să nu fie atinse. În ciuda acestor dispozițiuni — pentru că memoriul a sosit târziu — bula a apărut. Dar chiar în temelul bulei, — dacă guvernul ar vrea să se conformeze spiritului ei —

se pot preveni multe jigniri de drept. Bula are trei principii fundamentale. Întâi, episcopia se întemeiază pe seama celor ce vorbesc ungurește, deci pe seama ungarilor. (Citește pasajul referitor). Al doilea e că, limba liturgică a diecezei să fie cea veterogrecă și numai în fracțiunile extraliturigice să se întrebuințeze limba cerută fie de majoritatea, fie de minoritatea potrivită a credincioșilor. Dar ungarii au cerut altceva: În memoriul lor dela 1898, când s'a înfiripat pentru întâia oră o comisiune de vre-o câțiva intelectuali, se spune și anume în alineatul 5 al memoriului, că ungarii vor să asculte liturgie ungurească, fără însă să jignească drepturile nimănu, căci ei respectă atât de mult drepturile altora, încât nu cer pe seama lor decât ceea ce li s'a dat Rutenilor și Românilor, cu menținerea intactă a drepturilor acelorora. Ba se spune în memorandum, expressis verbis, că deși ar dori înființarea unei dieceze ungurești independente, sunt convingși că și în cadrele existente se pot realiza dorințele lor. O dovadă eclatantă a-aceasta, că Ungurii nu s'au simțit rău în sinul mitropoliei de Alba-Iulia, pentru că în caz contrar ei stăruiau în primul loc pentru o episcopie independentă. Memoriul Ungurilor n'a fost admis și ei au înțeles că trebuie să adopte o altă tactică. Noua bază era *limba liturgică vetero-grecă*. Să vedem ce înseamnă aceasta:

Practica de până acum era, că episcopii români tolerau să se citească și ungurește liturgia; se rosteau pretutindeni și ungurește predici — și biserica greco-catolică românească, fiind ea fără exagerare cea mai tolerantă în lumea întreagă, nu-și făcea capital din lucrurile aceste, deși ele a-fărnau dela Roma, care la rândul ei le detesta categoric. Dar ce-a urmat acum? S'a dat lozinca limbei liturgice eline. Se știe însă, că conform ritului oriental, întreg serviciul divin aparține liturגיע. Dacă deci bula se va traduce în fapt așa cum e, dacă se va respecta baza indicată de papa și de instituțiunea Sancta Congregatio de Propaganda fide, atunci limbei ungurești îi revine un loc aproape dispărent. Arhiepiscopul nostru a cerut, anume, dela Congregatio de Propaganda lămuriri în ce privește acceptia limbii liturgice în biserica orientală și i s'a răspuns, că în senzul cârtilor de rugăciuni ale bisericii orientale — *toate rugăciunile*. Citește hotărârea congregațională referitoare, datată din Viena, 20 Februarie, 1913 și iscălită nunciul Rhapael.

Ba ce e mai mult, inșus guvernul ungar a primit angajament pentru casarea aceluia *damnum usum, obicei detestabil, de a se întrebuința în cursul liturגיע și limba ungurească*. Citește pasajul referitor din decisiul congregațional. Limbei ungurești i s'a rezervat deci un loc numai în predici și în instrucțiune. Întreabă acum, oratorul, dacă e vre-o rațiune să schimbi limba românească cu limba grecească veche, când preoții nu cunosc nici alfabetul acestei limbi? E oare scopul bisericii, ca credincioșii, fie ei și chiar ungar, să asculte liturgia în limba veche grecească, și nu în limba românească cea de toți înțeleasă? Pentru că, în baza statisticilor ce am, din populația de 23.000 de suflete a 17 comune, *numai 470 de inși nu pricep românește*, — sunt adecă unguri, — pe când ceilalți cu toții pricep, dând dovadă strălucită că sunt aievea români și că deși au învățat limba ungurească, se mărturisesc de români. Întreb acum, cum are să fie acea stare de lucruri, când nici papa nici credincioșii nu vor înțelege limba veche grecească?

Baronul Podmaniczky Andre (întrerupe): Lă-săm în grija popilor!

Ștefan C. Pop: Aș lăsa-o, dar știu, că și pe ei îi va atinge foarte dureros această dispoziție.

După cum am zis, proiectul de lege prezintă lucrurile într'un mod foarte greșit și unilateral, când afirmă, că din mitropolia de Alba-Iulia se iau 70.000 de suflete ungurești. Aceasta nu e adevărat. Doar — după cum vă pot dovedi cu datele pe cari le am la dispoziție, numai din cele 17 comune, cari se rup dela episcopia Orăzii ni se răpesc 19.951 de suflete. Nu exagerez, căutați datele statistice și veți vedea, că din 20.419 de credincioși numai 470 sunt înregistrați, ca maghiari, iar 15.454 sunt înregistrați în rubrica celor ce știu numai,

Ka 12.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).



Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de branșa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

ungurește. Oare ce simț de realitate v'a patit îndemna să aruncați un popor pasiv și evlavios într-o așa febră, pe care nu noi, am provocat-o.

De ce a fost tulburat oare acest popor în viața lui pasivă atentându-se la limba și obiceiurile sale; doar istoria ne învață, că un popor lăsat să trăiască în obiceiurile și tradițiile sale se cârmuiește el singur mai bine, decât cum l'ar cârmui alții; ba e consult chiar să nu te amesteci în treburile lui interne; bunăoară cum e poporul nostru trebuie să muncim pentru ca, să-l putem liniști, necum să-l și agităm. Într'un pasaj al nenorocitei bule „Cristifideles” găsim câteva cuvinte de laudă la adresa Românilor, pe cari cred, că nu e de prisos, dacă vi le citesc: „Aceasta a făcut-o și antecesorul nostru de fericită aducere-aminte, Piu al IX-lea, care voind să dea poporului român un semn de înaltă sa grație, a înființat episcopii de Lugoj și Gherla pe lângă episcopii existente, iar episcopia de Alba-Iulia și Făgăraș a înzestrat-o cu drepturile și privilegiile de mitropolie înființând astfel provincia metropolitană greco-catolică în Ungaria”. Această distincție Românilor greco-catolici au dovedit nu numai atunci că au meritat-o, ci și mai târziu, apărând și răspândind credința printre schismatici și servind drept pildă de evlavie și virtute printre poarele catolice din Orient. Oare tocmai pentru faptul că noi am fost model de virtuți în Răsărit să suferim o astfel de lovitură puternică? Să se rupă o bucată așa de mare din biserica existentă de 210 ani? Nici măcar atâta n'au spus mitropolitului, capului acelei biserici: „uită, mitropolitule, vrem să înființăm o nouă episcopie greco-catolică, dar ungurească; vrem să o înființăm însă cu ajutorul și sfatul tău, ca nu cumva luând din pietrele pe cari e așezat fundamentul bisericii tale, să îți-o surpăm!”

Nu, n'au luat nimic în considerare: mitropolit, episcop, preot, credincios, nimic, nimic! Și au adus apoi acea nefericită bulă, care nu propagă pacea și războiul.

Noi și acum, ca întotdeauna ne-am purtat cu cea, mai mare obiectivitate; am fost foarte calmi; nu așa au fost protestanții, când a fost vorba de încălcarea drepturilor lor. Și procedul lor energetic și-a și ajuns scopul, deoarece bula „Ne temere” nu mai există pentru protestanții din Ungaria, sau și dacă există atunci există numai pe hârtie.

Astfel procedăm și noi. Și dacă nu ajungem, decât numai rezultate efemere, e că nu procedăm cu destulă energie, deoarece noi ținem cu tot dinadinsul să purcedem numai pe calea legii.

Am intervenit la Papa, am intervenit la guvern, am instituit comisia de 50, care să lucreze cu toate mijloacele legale pentru oprirea unei fărădelegi, am făcut toate aceste pe baza circularului edat de nuntial papal, în care e exprimată direct dispoziția, ca noua episcopie să fie înființată fără știrbirea drepturilor provinciei mitropolitane gr. cat. românești. Fostul ministru presedinte Lukács, precum și d. Zichy, fostul ministru de culte, ne-au asigurat, că se vor ocupa mai aproape de această chestie, dar acum, când bula nefericită se inarticulează în lege, iar episcopul e și numit în noua episcopie, vedem, că toate acestea au rămas numai promisiuni.

Cum puteți dv. aștepta, ca să ne vedeți și pe noi mulțumiți — cum sunteți dv. acum — când vedeți bine că nici una din dreptele noastre plângeri nu ni s'au luat în considerare? Pretindeți doar să ne supunem puterii statului? Dar aceea numai atunci e valabilă, dacă se folosește spre binele și bunăstarea tuturor cetățenilor.

Oare se poate înființa o astfel de episcopie așa numai fără lege și întrebare eschizând din discuție pe cei mai interesați în cauză: pe mitropolit și pe cei trei episcopi sufragani. Oare iubirea vestită de Papa prin bula Christifideles trebuie să fie tradusă în faptă prin învrăjirea diferitelor popoare, după cum — durere — se întâmplă în cazul de față?

Vorbește apoi despre felul cum vicarul a încorporat întregi parohii românești la noua episcopie, fără a întreba de nimeni. — Aminteste terorizarea preoților noștri greco-catolici prin detra-

gereea congruei, cum e de ex. cazul preotului de 90 ani Ciurdariu, a protopopului Câmpianu și a preotului Denea. În fine ajunge la punctul culminant: chestia martirilor dela Moftinul mic, a preotului Murășianu și a celor doisprezece credincioși ai săi.

Aminteste momentele mai însemnate din istoria tristă a acestor întemnițați pe nedrept și bazându-se pe paragrafii 147 și 197 din procedura civilă, cari dispun, ca timpul de arest preventiv să nu treacă peste 30 de zile, se asociază la cererea procurorului ca preotul Murășianu și credincioșii săi să fie puși imediat în libertate.

Vorbește apoi despre adevăratele închiziții, pe cari le practică jandarmeria pentru a afla hotărârile dela Alba-Iulia și a misiunii date comisiei de D. Descrie mai pe larg aceste proceduri scandaloase, arătând cum jandarmeria calcă totul în picioare atât libertatea individuală cât și inviolabilitatea domiciliului. Arată cum conducătorii poporului și-au dat întotdeauna silința să calmeze spiritele mai ales în urma promisiunii dlui președinte al consiliului, că va face totul pentru a îndrepta acest rău.

Il roagă, oratorul, pe d. ministru de culte, pe care-l crede drept și loial, ca să se ocupe în detaliu cu toate aceste gravamine și să caute să le lecuiească spre mulțumirea întregului neam românesc. Totodată atrage deosebit atenția dlui ministru de culte asupra dispoziției din decizul nuntialului papal, care spune evident, că numai credincioșii maghiari să fie încorporați la noua dieceză. Atrage atenția, mai departe, asupra faptului, că în urma dispoziției bulei de-a se încorpora la această dieceză numai maghiarii, guvernul în sânguinta sa a încorporat și parohii foarte îndepărtate de teritoriul episcopiei de Hajdudorogh, în urma simplului motiv, că credincioșii acelor parohii vorbesc ungurește, pe când — contrar tot aceleiași dispoziții — nouă ni se iau mai mult de jumătate din parohiile din dieceza de Orade, cari parohii sunt floarea și puterea acelei dieceze, și fără cari dieceza de Orade, s'ar nimici.

Rog pe dl ministru — continuă d. Pop — să previe o degenerare a chestiunii. Nicăiri ca în biserica, schimbarea raporturilor de drept, nu trezește resentimente atât de vii. Iată, de pildă, cine știe că Kulturkampf-ul din Germania și Prusia, care a dăinuit 12 ani, ne-a dat învățături prețioase în această privință. Acolo episcopii au ajuns în închisori și oamenii s'au datat la fapte de-un fanatism orb. Și totuși, în cele din urmă puterea lumescă s'a închinat în fata lor. Noi n'avem nici o nevoie să creștem martiri, mai ales că însuș papa voiește să se repare greșelile prin reincorporarea comunelor răpite nouă. E necesitate de-o grabnică și sigură intervenție.

S'au comis multe abuzuri de cătră cei însărcinați cu executarea hotărârilor aduse de Roma și de nuntiatu din Viena. Locțiitorul episcopesc, încă înainte de ce s'ar fi sistemat dieceza, a dat motu proprio o ordonanță, conform căreia limba de propunere în toate școlile din dieceză să fie cea ungurească. — referindu-se la articolul de lege XXVII din 1907. Cine cunoaște atât legea din 1868, cât și așa numita lex-Apponyi, știe că limba de propunere o hotărăște susținătorul școlii ori comuna bisericească, și nici decum episcopul de Hajdudorogh. Dar voiau să-și câștige merite patriotice, să caseze dintr'un singura condei legi, căci credeau să intimideze pe Români. S'a ales mijlocul cel mai blestemat, care agravează în toate cazurile situația, în loc să se fi ales singurul mijloc admisibil: dreptate.

Dr. Teodor Mihali: Adevărat! Așa e!

Dr. Ștefan C. Pop: Citează părți clasice din scriptură, arătând, cari sunt urmările teroarei. Ministrul presedinte a arătat oarecare înclinare spre o rezolvire mai echitabilă a chestiunii. Să vedem acum faptele, — ele să vorbească mai plastic decât ori ce vorbe. Cunoșc stările din Sătmar și știu că pe întreg globul nu există un popor mai cu frică de Dumnezeu și cinstitor de cele sfinte. Cine-l tulbură în deprinderile lui religioase, va face expe-

riențe amare. Din toate aceste motive oratorul respinge proiectul de lege.

Răspunsul ministrului.

Îndată după oratorul român, s'a anunțat la cuvânt ministrul de culte și instrucție, Béla Jankovich, dând următorul răspuns:

Proiectul de lege din discuție e menit să asigure numai participarea episcopului de Hajdudorogh la ședințele camerei magnaților. Înființarea episcopiei nu e de competența camerei, — e o chestiune de ordin religios. La înființarea diecezei au prezidat numai considerații exclusiv bisericești. Dacă însă privim chestiunea din punct de vedere naționalist, cum a făcut dl deputat Șt. C. Pop, trebuie să declar și în acest caz că nu văd nici o atingere ce s'ar aduce naționalităților. Conform celor mai nouă date statistice din 1910, dieceza numără 215.498 de catolici. Din aceștia 183.575 sunt unguri, deci 85.2%. Sunt apoi în noua dieceză 31.923 de credincioși de limbă maternă nemaghiară, din aceștia știu ungurește 24.097 de inși. În consecință numai 7826 de inși nu știu ungurește, va să zică abia 3.6%. Apare de aici că la înființarea diecezei s'a ținut seamă și de punctele de vedere naționaliste. S'a ținut întâmpla totuși în mod firesc, în urma referințelor topografice (!), au fost aduse diecezei și comuna în cari credincioșii nu vorbesc ungurește. E de regretat, că chiar factorii intereseți (?) s'au ținut departe de lucrurile pregătitoare, și astfel n'am fost în situație să le cunoaștem dorințele. Limitarea teritorială s'a făcut deci în adevăr numai în baza datelor statistice. Dacă, însă, s'au făcut de fapt greșeli și dacă-mi vor fi aduse la cunoștință, din parte-mi sunt gata ori și când să recomand factorilor competenți o nouă cumpănire a lucrurilor, pentruca să reușim a da chestiunii o soluție deopotrivă liniștitoare pentru toți.

Grădinile de copii.

Și proiectul despre îmbunătățirea lefilor pe seama îngrijitoarelor grădinilor de copii s'a desbătut, după cum se știe, în ședința de Sâmbătă, raportor trebuind să fie însuși ipochimenul de culoare africană Szegeszku.

Împotriva acestui proiect se declară în numele deputaților sași, deputatul Wilhelm Meizer.

După el ia cuvântul deputatul naționalist român d. Dr. Ștefan Cicio Pop.

Dr. Șt. C. Pop: Proiectul de față e în legătură organică cu legea școlară apponyiană. Partidul naționalităților și-a arătat la timpul său părerile și îngrijorările ce le are față de acea lege. Durere, experiența zilnică a adevărat ingrijorările noastre. Rezultatele contemplate în acea lege nu s'au realizat, dar s'a văzut că mai ales în școlile naționalităților copiii nu știu nici ungurește, nici românește și nu-și pot însuși nici chiar cele mai elementare cunoștințe necesare în viață. Fără să mă estind asupra tuturor desavantajelor acelei legi observ numai că dintre rândurile d-vo. un pedagog respectabil, cum e Alexandru Glasswein, a atras atențiunea guvernelor asupra faptului, că învățământul în școlile populare să se facă în spiritul legilor din 1868, adică potrivit stării culturale a naționalităților. Legile apponyiene au făcut aceasta cu totul imposibil.

Proiectul de față după părerea mea e foarte nedrept.

Nu noi naționalitățile ci pedagogii din întreagă lumea au stabilit că așanumitul bilingvism sau ultraevism nu e un principiu pedagogic corect, și că în școlile populare numai în limba maternă ne putem însuși cunoștințe. De aceeaș părere erau și pedagogii unguri.

Mă mir că chiar guvernul actual prezintă acest proiect, după ce prim-ministrul actual a accentuat de vre-o trei-patru ani încoace, de atâtea ori, că voiește să abandoneze politica „călării pe bățături”, și care guvern,

Dr. BALÁZS EMIL
instituit pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operază și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru opere-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

resp. partid, a declarat că voiește să se așeze pe temeiul principiilor de dreptate față cu naționalitățile.

Din proiectul acesta, însă, vedem numai, că copiii sunt luați deja din leagăn, iar din dispozițiile lui vedem că acești copii trebuie îndăinați la învățarea limbii m. și dacă o îngrijitoare a grădinilor de copii nu poate arăta rezultate în privința aceasta, nesuccesul ei se califică de cel mai mare delict disciplinar. Adecă îngrijitoarele de copii sunt puse sub aceeași căciulă ca și învățătorii din școlile populare, deasupra cărora acest punct disciplinar atârna ca sabia lui Damocle.

N'am intențiunea să-l ofensez pe d. raportor dar mi-a căzut foarte greu să aud chiar din gura lui, că laudă și aprobă acest proiect ca pe un mare rezultat și spune că chemarea acestui proiect per eminentiam trebuie să fie sporirea cunoștințelor în limba maghiară ale copiilor, cari de abia pot umbla și așazicând deabia pot să meargă până la grădinile de copii ca să se joace.

După părerea mea chemarea acestui proiect este cu totul alta. În primul rând e ca acești copii să fie puși sub o pază și să nu fie lăsați singuri, iar în al doilea rând ca cunoștințele ce le pot cuprinde în capetele lor mici să le însușească în limba lor maternă, și apoi să se joace. Aflu de foarte periculos și fatal ca ideile cuprinse în legile apponyiene să fie așezate și în legile despre îngrijitoarele grădinilor de copii.

Fără să voiesc a motiva mai pe larg declar că noi nu putem considera aceasta de o politică pașnică, de o politică de înțelegere, ci acest proiect înseamnă noui vexațiuni pentru copii, nu în al șaselea an al etății lor, ci deja în al treilea și al patrulea an.

Deputatul român își încheie discursul declarând — rugat fiind de unele îngrijitoare — că chiar îngrijitoarele grădinilor de copii consideră acest proiect de foarte jignitor pentru ele, pentru că nu se prevede în el o vacanță de vară, ceea ce e o pretenție echitabilă a lor.

Declară că nu primește proiectul.

Ministrul de instrucție Béla Jankovich declară că îngrijitorile expuse de deputatul Melzer nu sunt întemeiate, iar răspunzând dlui Dr. St. C. Pop spune că legea școlară apponyană n'a aratat acele rezultate rele, de cari se tem naționalitățile. Cere primirea proiectului.

Raportorul **Szigeszkú József** reflectează la expunerile deputatului naționalist român, Dr. St. C. Pop și declară că în proiect nu se cuprinde nici o dispoziție, după care instrucția în grădinile de copii ar trebui să se facă numai în limba maghiară. Instrucția în limba maghiară în grădinile de copii e numai o pregătire pentru instrucția în școlile populare.

Raportorul Szigeszkú mai spune că se bucură, de declarația „deputatului din partidul național român Dr. St. C. Pop”, referitoare la persoana lui, deoarece și din aceasta se poate numai dovedi, că între Români și Maghiari nu există deosebire în privința patriotismului. Dar așa crede că nu numai între acei cari sunt în partidul național și între Români din partidul național român nu există nici o deosebire în privința aceasta, fiind ei tot așa de buni patrioți, cum sunt toți cei de față.

Declarația aceasta din urmă a raportorului Szigeszkú, declarație care vădește o atât de erasă duplicitate, a stârnit chiar în tabăra mamelucilor o caracteristică mișcare de neliniște.

CRONICA ȘCOLARĂ

Examenul de la școala civ. de fete din Arad. Se aduce la cunoștința părinților și a altor interesați, că examenul din acest an la școala noastră se vor ține amăsurat următorului program:

Joi, în 6/19 Iunie, dela ora 8—11 examen din religie și limba română cu toate clasele.

Vineri, în 7/20 Iunie, dela 8—11 examen din celelalte obiecte de învățământ cu clasele I—II.

Sâmbătă 8/21 Iunie, dela 8—11 examen din celelalte obiecte de învățământ cu clasele III—IV.

În aceleași trei zile, după examene și până la ora 12 din zi, se poate vizita expoziția de lucru de mână al elevelor.

Duminecă în 9/22 Iunie Te-Deum, iar imediat după serviciul divin — festival școlar.

Martți, în 11/24 Iunie examen cu elevele private.

Direcțiunea școlii.

Conferința învățătorească. Despărțământul Chișineu al reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confesionale gr. or. din protopopiatele arădane I—VII și-a ținut conferința sa de primăvară în 13 Iunie a. c. în comuna Curtici.

Conform programului, la orele 7 s'a celebrat din partea P. O. D. protopop tractual Dr. Dimitrie Barbu chemarea duhului sfânt, iar după terminarea acestui act, ne-am adunat cu toții, la școala confratelui Mihail Dragoș, unde am ascultat examenul final. După terminarea examenului d. președinte Dimitrie Boar vorbește despre soarta grea ce o are învățătorul român și despre atacurile primejdioase îndreptate împotriva școlii noastre confesionale; roagă, pe P. O. D. protopop să fie un scutitor al acestora. După binevențea pe noul șef tractual, care prima oră a luat parte la conferință, declară ședința de deschisă.

A urmat desbaterea punctelor din program. Lucrări cenzurate de comisia literară, conferința le primește. După terminarea acestora, P. O. D. protopop tractual în urma elogiilor aduse de președinte în numele învățătorilor și promite, că va purta totdeauna la inimă cauzele noastre, iar după ce îndeamnă învățătorimea la împlinirea datorințelor atât în, cât și afară de școală, declară conferința metodologică de deschisă.

D. Petru Vancu comisar conzistorial vorbește despre părțile bune și rele ce le-a aflat în școlile din tract cu ocaziunea examenelor și roagă învățătorimea, ca în viitor să îndrepte greșelele ivite ici și colea.

Conferința mai desbate chestia cu privire la congresul învățătorilor confesionali ce se va ține în vara a. c. și după o discuție vie, conferința alege ca delegat al său pe d. președinte, care este rugat, să participe la congres.

Terminându-se toate agende puse la ordinea zilei, d. președinte încheie conferința, mulțumind oaspeților, pentru interesul manifestat față de cauzele noastre școlare.

Observ, că la aceasta conferință au luat parte: P. S. doamne Nicosescu și dra N. Cioara din loc, apoi domni preoți: Ioan Nicosescu, Zaharie Colceriu din loc, Petru Marșeu din Socodor, Vasile Beleş din Chiitiaz și mai mulți țărani din loc. Tot cu aceasta ocaziune P. O. D. protopop tractual s'a făcut membru fondator al reuniunii noastre solvind taxa de 40 cor.

Socodor.

Iulian Paguba,
învățător.

INFORMAȚIUNI

Mihail Polit.

Arad, 17 Iunie n. 1913.

Venerabilul luptător sârb din Neoplanta, Dr. Mihail Polit, a implinit ieri, în 16 Iunie, vârsta frumoasă de 80 de ani. Cu acest prilej ziarele naționaliste străine, dar și multe din cele mai puțin preocupate, consacră câteva rânduri de meritate elogiul eminentului bărbat politic.

Mihail Polit a stat decenii întregi în fruntea rândurilor luptătoare din Ungaria. S'a remarcat printr'o statornicie de fier și printr'un neînfrânt curaj al convingerilor sale politice. Bine înarmat cu cele mai varii și temeinice cunoștințe, precum și dăruit cu însușiri frumoase, el a atras chiar dela început atenția tuturor cercurilor politice din monarhie. Alături de un Vicențiu Babeș, Mocioni și Pop de Băsești, el a fost unul din cei mai puritani reprezentanți ai egalei îndreptări naționale, și locul lui s'a desemnat întotdeauna alături de reprezentanții

noștri cei mai buni. Principiile și le desfășoară pentru întâia oară în 1873, când obține cel dintâi mandat pentru cameră. Dintre politicienii sârbi nestatornici, el singur s'a înălțat prin porțiile individualității sale în rândul adevăraților bărbați politici ai monarhiei. Lui i se atribuie dictonul, devenit azi o lozincă: „Ungaria e Elveția Orientului”. Dezideratele programului nostru național dela 1881 formau și programul politic al lui Mihail Polit și nici unul din tovarășii lui de luptă sârbi nu s'a putut înălța la o concepție atât de lămurită a ideii naționale ca el. Tocmai pentru aceea el a fost mult dușmănit și invidiat de ai săi, și îl mânau simpatii neînvinse spre tabăra noastră, unde el găsea totdeauna același idealism convins.

Cuvântările lui politice se caracteriză prin conciziune și prin o uimitoare pătrundere a stărilor de pe continent. S'a spus cu drept cuvânt că în monarhie n'a cunoscut nimenea mai bine așa numita chestiune orientală, decât el. Evenimentele i-au dat dreptate. Cine s'ar pune să citească volumul de discursuri ce a rostit în camera ungară ar afla multe lucruri de folos pentru cunoașterea evoluției politice în sudul continentului. La Viena discursurile lui erau urmărite cu atențiune, și faimosul Coloman Tisza nu se temea de nimenea mai mult ca de Polit cel veșnic plin de temperamentul neîmpăcat al adevărului. La Ballplatz glasul lui pătrundea ca un memento și se știa că acest glas e ascultat și în afară de hotarele imperiului. Pentru că Polit a fost întotdeauna și un publicist recunoscut, care asalta toate publicațiile periodice mari din apus, fiind unul din cei mai meritoși propagandiști ai opresiunii din Ungaria.

Trebuie să mai amintim aici și însuflețirea lui pentru o acțiune comună a tuturor națunilor asuprite din țară. Lui îi revine o mare parte din meritul congresului dela 1895, care a unit pentru întâia oară pe reprezentanții tuturor națunilor nemaghiare.

În 1906 a primit mandatul circumscripției Cichinda-mare, și le-a fost deputaților noștri un neprețuit ajutor în cameră. În timpul din urmă a scris mai multe articole de mare valoare politică în ziarul bud. „Világ” care e, după cum se știe, prin credințele sale democratice, mai apropiat de lumea principiilor umane ale lui Polit. Prevestea în aceste articole atât răsboiul din Balcani, cât și adâncile sguiduri din Croația și, în genere, dela sudul monarhiei... Glasul lui a rămas glas de Cassandra ca și glasul nostru de atâtea ori. Evenimentele vor continua, însă, să-i justifice mereu prevederile, pentru că acestea s'au întemeiat întotdeauna pe realitate.

Mihail Polit ne-a făcut și nouă, ziarului „Românul” cinstea de a ne trimite câteva articole de neîndoaisă valoare pentru orientarea politică a opiniei noastre publice.

Partidul național român îi urează cele mai calde urări de bine, dorind să-l vază încă multă vreme bucurându-se de autoritatea-i necontestată de nici unul din ceice au la inimă însănoșirea monarhiei.

Și acum câteva date din viața lui. Polit s'a născut la 16 Iunie 1833 în Neusatz; a studiat în Paris și în Viena. În etate de 25 de ani a redactat un memoriu al Bosniacilor pentru libertatea Bosniei și Hertegovinei. În anul 1860 a fost chemat ca secretar de cătră prințul de Munte-negru Danilo, de unde a venit apoi la Zagreb, unde ca deputat croat a luat parte la toate luptele politice naționale croate. Banul croat baronul Lewin Rauch i-a denegat concesiunea pentru practicarea avocaturii; atunci învăță limba maghiară și-și luă censura în ungurește, pentru ca mai târziu să se stabilească în Neusatz.

În anul 1873 după o luptă electorală, care va rămâne neuitată în anele alegerilor din Ungaria, a fost ales deputat de Panciova. Dela 1875 până la 1902 ca avocat a luat parte activă în conducerea fondului bisericesc sârb. Dela 1906 până la 1910 a ținut mandatul de deputat de Chichinda-mare. Dela 1902 încoace e conducătorul politic al ziarului liberal sârb „Branik”.

Mersul vremii.

Buletinul institutului meteorologic anunță vreme mai călduroasă și în general uscată.

Prognostic telegrafic: vreme călduroasă, uscată.

Temperatura la amiază a fost de 18.8 C.

Congresul internațional al femeilor la Budapesta și României. „Alianța internațională pentru dreptul de vot al femeilor” și-a ținut al 7-lea congres la Budapesta. Congresul s'a deschis oficială Duminecă, la orele 4 d. a. în sala cea mare a Academiei de muzică, cu predarea piesei ocazionale „Uvertură festivă”, scrisă anume pentru acest prilej de Dr. Rényi un propagandist al cauzei. În sală a intrat îndată o mulțime de tărânce maghiare din diferite ținuturi, îmbrăcate în port național.

Dna Carrie Champmann-Catt a salutat pe membrii prezenți ai „Alianței”. Dna contelui Teleki constată cu adânc regret că cu ocaziunea discuțiilor în jurul reformei electorale în parlamentul ungar nu s'a dat atențiune drepturilor femeilor. Wilhelmina Glücklich salută călduros pe luptătorii agili ai intereselor femeilor. În numele guvernului ungar vorbește englezește ministrul cultelor Bela Jankovich, îndoșești accentuând că în Ungaria împrejurările sunt destul de favorabile pentru dăcerea la isbândă a steagului ridicat de femei (?). Destul de complezant a fost d. Jankovich). Primarul capitalei, Dr. Bárczy, a remarcat rolul femeii în societatea omenească; fără energia sufletului femeii nu s'ar putea vorbi de un progres social. Anna Lindemann multămește pentru primiriile făcute. Ultimul act al ședinței de Duminecă a fost predarea „alegoriei solidarității internaționale a femeilor” de către dna Champmann-Catt. — Seara cea mai mare parte dintre congresiste (3000 aproape) și-a dat întâlnire la teatrul de operă, unde s'a predat „Fuga din Seraiu” și „Jocurile lui Amor” de Mozart.

Ședințele congresului s'au continuat ieri, Luni, în sala cea mare dela Vigadó, sub președinția dnei Champmann-Catt. Actele mai principale din ședințele de ieri sunt următoarele: primirea alianței femeilor chineze în alianța internațională. Cetirea rapoartelor comisiunii încredințate de către „Alianță” cu adunarea de date referitoare la dreptul de vot al femeilor; își cetese rapoartele dnele: Maria Stritt (Germania), Miss Chrystal Macmillan (Anglia), d-soara Maria Verona (Franța). Cetirea raportului comisiunii încredințate cu traducerea și publicarea broșurei referitoare la Colorado. Darea de seamă asupra tezei ius suffragii. Dna Garret Fawcett prezintă rapoartele Alianței Naționale. Seara congresiste au făcut preambulări cu trăsurile prin oraș. Oficialitățile maghiare au făcut toate sfurtările pentru ca oaspeții să adune din capitala țării ungu-rești impresii cât mai bune.

La acest congres internațional al femeilor a fost reprezentat și partidul național român prin d. deputat Dr. Ștefan C. Pop, cel dintâi deputat în camera ungară care a depus pe biroul camerei proiectul de lege pentru sufragiul universal fără de nici o restricțiune și fără deosebire de sex.

Proiectul acesta al partidului nostru național a fost prezentat și biroului congresului internațional al femeilor, iar președinta comitetului pregătitor a încunoștințat pe d. deputat C. Pop că

ar considera de mare onoare dacă d. deputat s'ar prezenta la acest congres. D. Dr. Ștefan C. Pop a luat parte la congres fiind condus la locul destinat pentru birou de către prelatul bapal și deputatul Dr. Alexandru Giesswein, având lângă d-sa pe primarul orașului d. Dr. Bárczy.

După cum aflăm, congresul internațional al femeilor a fost salutat călduros de către femeile române intrinse în congres național, în aceeași zi, la Brașov.

Cum și-a serbat jubileul împăratul Wilhelm II. În zilele de 15, 16 și 17 Iunie împăratul Wilhelm și-a serbat jubileul de un sfert de veac de domnie. Acestor zile, în semn de recunoaștere a progresului Germaniei sub domnia sa am consacrat și noi un articol — amintindu-se de aceste cuvinte ce le-a rostit odată marele împărat despre puterea monarhiei, ca fiind pendentă de libertățile popoarelor din lăuntruul său.

Părechea împărătească, Duminecă n. a., a luat parte la serviciu divin în biserica garnizoanei din Potsdam unde a sosit din Berlin la orele 10. În biserică au luat parte pe lângă delegațiunile de ofițeri din oraș ministrul de război Heering, șeful statului major generalul Moltke, prințul Augustin și soția, fiii părechei împărătești, principii și principesele cari veniseră să felicite pe împărat în Berlin, frații împăratului. Părechea împărătească după serviciu divin a depus o cunună pe mormântul împăratului antecesor Frederic.

În decursul defileurilor din palat ambasadorul austro-ungar contele Szogyeny-Marich a predat împăratului două autografe ale monarhalui nostru. De conținutul acestor autografe nu se știe încă nimic. Se dă cu părerea că un autograf conține felicitările monarhalui nostru, iar celălalt autograf înaltul ordin de zi către armata monarhiei noastre părtașe în tripla alianță.

În audiență au fost primiți miniștrii imperiului în frunte cu cancelarul Bethman-Holweg și secretarul afacerilor externe Jagow, președinții caselor parlamentare, ambasadorii și alți diplomați, cari toți i-au urât de bine. În fruntea unei delegațiuni compuse dintre capii corporilor ofițerești ale marinei germane s'a prezentat amiralul prințul Henric, care a dăruit împăratului un vultur de argint.

Cu ocazia acestui jubileu s'a petrecut un eveniment remarcant: în fruntea unei delegațiuni reprezentante a 45 de societăți de pace din America s'a prezentat împăratului Andrew Carnegie cu următoarea adresă: „Wir bitten Eure Majestät zu fünfundzwanzig Jahren des Friedens gratulieren zu dürfen”, — căreia Wilhelm a răspuns: „Ich hoffe, es werden noch weitere fünfundzwanzig Jahre des Friedens werden.”

Intreagă lumea germană, a sărbătorit din toată inima acest jubileu al împăratului Wilhelm care a știut să ducă la desăvârșire unitatea confederației germane și să creeze o foarte puternică armată marină.

Inflorește Hajdudoroghul! *Correspondentul nostru bistrițean abia acum ne aduce la cunoștință că a răsărit un nou Hajdudorogh pe pământul nostru, pe lângă Hajdudoroghul papei dela Râm. Numele noului lăt al ideii de stat e Vărarea — comună bisericască botezată de împăratul Iosif II Nepos, iar de ministrul ungar Várora, în dieceza Gherlei (vicariatul Rodnei vechi). Preotul Vărare, Gheorghe Moldovan (fiu de stărnar), în stănta zi de Paști, când toată sullarea din sat aștepta în biserică să audă răsundând în limba moșilor și strămoșilor cântarea „Christos a 'nviat”, a cetit sfânta evanghelie în ungurește! Deodată sufletul credincioșilor s'a tulburat adânc și-un uragan de strigăte s'a pornit în biserică: „asta-i ungurește”, „suntem în Hajdudorogh!” Apoi pâlcuri-pâlcuri s'au strecurat pe usa bisericeii, nemai voind să aștepte vestirea „Christos a 'nviat”, nici să ia stănta natură. Cheile bisericeii au fost trimise lociitorului de vicar în Năsăud A. Halitza, care a mai fost înștiințat că vărării n'au luat Paști! Până acum însă Vărării nu li s'a făcut dreptate! — La anul viitor părintele Gheorghe Moldovan își poate permite să facă toate slujbele ungurește. Și încă la câte nu te poți aștepta, în lipsa controlului din par-*

tea autorităților bisericeii noastre unite din dieceza Gherla!

Una însă totuși am dori să știm: Ilustritatea Sa episcopul Hossu are cunoștință de lucrul acesta sau nu? Și după acestea d. preot Moldovan mai poate fi asesor la „săborul vicărăresc”? — Correspondentul nostru ne spune că nu numai vărării, dar întreg poporul de pe Someș e adânc consternat că s'a putut întâmpla ca la sfintele sărbători unii credincioși ai bisericeii noastre să nu ia Paști! Vestea a străbătut printre poporul someșan, care se miră „de ce minuni sunt căpăbili unii popi de când cu congrua!”

D. Isopescul-Grecul investit cu titlul de nobil austriac. Ziarele vieneze anunță: Majestatea Sa Monarhalul i-a confirmat titlul de nobil român și totodată a ridicat la rangul de nobil austriac pe deputatul român Isopescul-Grecul.

Accidentul aeroplanului Vlaicu. Cetim în „Adevărul”: Pe câmpul dela Cotroceni s'au făcut Vineri seara mai multe sboruri în fața dlui colonel Mihail, noul comandant al școlii de aviație. Dela „Liga aeriană” venise d. locotenent Capșa și Polly Vacas cu două aparate Blériot având fiecare câte un pasager.

La orele 7 și 15 m. inginerul Vlaicu își pune în mișcare aparatul și după o rulare de vre-o 12 metri părăsește pământul. Puțin în urmă a plecat apoi d. Polly Vacas și d. locotenent Capșa.

În răstimpul acesta, aeroplanul Vlaicu apucase spre asfințit atingând înălțimea medie de 500 m. La întoarcere aparatul reduce cârma de înălțime și trecând peste palatul princiar, apucă spre oraș, urmând linia bulevardului, cu intenția de a ateriza la câmpul moșilor Sborurile peste oraș fiind foarte greu de executat, inginerul Vlaicu avusese precauțiunea să nu se depărteze prea mult de cheiul Dâmboviței pentru ca în caz de nevoie să poată ateriza aici. Pe drum, curajosul nostru aviator, observase că motorul funcționează defectuos și cercetând cauza, a constatat că țeava care conducea benzina la motor — deslipindu-se plumbul — perduse contactul și benzina se seurgea afară. În acest moment aparatul trecea calea Victoriei în incrucișarea cu bulevardul.

Până la Cotroceni era o distanță cam de doi chilometri și jumătate și înălțimea de 350 metri suficientă — deși extrem de primejdioasă — pentru a face un sbor planat și a reveni la punctul de plecare. Făcând un viraj subit spre Teatrul Național Vlaicu întoarcere aparatul și pleacă în sbor planat spre Cotroceni.

Fiind sigur de stabilitatea excelentă a construcției sale, inginerul Vlaicu și-a păstrat tot sângele rece și a condus aparatul până în fața Cotrocenilor, alături de casarma regimentului de escortă regală. Intrând în câmpul Pricopoia, la dreapta bulevardului Vlaicu observă o vastă grădină și pentru a nu fi forțat să coboare pe un teren impropriu, se hotărăște să aterizeze aici. Ca să micșoreze înălțimea descrie mai multe cercuri mici, coborând planat până aproape de pământ. Din calea Victoriei până aici e o distanță de cel puțin un kilometru jumătate și motorul se stinse deasupra Teatrului Național. Intreaga grădină era semănată cu lucernă care ajungea aproape de brau și din cauza aceasta Vlaicu nu a observat proeminențele terenului, ascunse de ierburi. Voind să evite un șant și a virat la stânga și în clipa când aparatul a atins pământul, roata din dreapta s'a lovit de o ridicătură de pământ de vre-un metru și și-a rupt osia, fără a pricinui aparatului altă stricăciune.

Inginerul Vlaicu, foarte calm, s'a coborât din aparat și luând automobilul dlui Moisescu care se oprise în fața grădinei, a plecat la Cotroceni unde se observase coborirea sa.

Nu au trecut nici cinci minute dela aterizare și un public de mai multe mii de oameni — alarmati de zvonurile răspândite în pripă — inundase grădina. Pentru menținerea ordinii a sosit imediat un pluton de soldați din regimentul de gardă și mai mulți polițiști. Immediat după aceea a sosit și inginerul Vlaicu pentru a demonta aparatul și a-l transporta la hangar.

Publicul l-a primit cu aclamații și strigăte de bucurie. În mai puțin de jumătate oră, aparatul a fost demontat și dus la Cotroceni.

Din manifestația spontană făcută de public, ne-am putut convinge de nemărginita dragoste ce poartă bucurăstăeni acestui inventator pe care s'au obișnuit să-l vadă zilnic despicând aerul la înălțimi ametoitoare deasupra capitalei. Pe fețele tuturor se putea ceti satisfacția și bucuria nestăvilită pentru sfârșitul norocos al accidentului.

Accidentul însuși e o probă strălucitoare despre excelentele calități ale invenției lui Vlaicu, care îi per-

mite să facă sboruri, pe distanțe mari și la înălțime relativ însemnată, cu motorul stîns, fără a risca nici aparatul, nici viața sa.

O parte a publicului a petrecut pe inginerul Vlaicu până aproape de câmpul Cotroceni. Mica stricăciune suferită de aparat va fi reparată în cursul zilei de Sâmbătă, iar seara Vlaicu va reîncepe sborurile.

„Fefelega” lui Agărbiceanu în nemteste. Într-un număr recent din „Czernovitzer Tageblatt” a apărut într-o frumoasă traducere „Fefelega” duiosa povestire a lui Agărbiceanu, de care în timpul din urmă nu se mai însuflețește lumea la noi, dar care a prins viața Ardealului nostru în toate culorile și ar trebui să ne fie tot așa de scump, precum li-e Nemților bunul Peter Rosegger. Văzând traducerea duiosului „Fefelega” mi-au venit în minte vorbele unui bătrân profesor neamt din Viena, care la vârsta de 78 ani învăța românește și care mi-a vorbit așa de frumos despre Sadoveanu, pe care l-a cîștigat în original.

Bătrânul profesor ne-a făcut observația, că prea puțin ne interesăm de lucrurile frumoase, uneori minunate, — ce le-avem.

Postul Gerhard Hauptmann și nemții. Cu prilejul centenarului Independenței Germaniei, centenar s'a sărbătorit demn în toate centrele imperiului, care a inspirat volumele întregi scriitorilor germani (vezi anul 1813 poezii de Ernst Lissaur), a inspirat și autorului „Tesa-torilor” o apoteozare a uriașelor lupte și jertfe a poporului german.

Piesa aceasta scrisă în versuri s'a reprezentat întâi dată la Breslau și urma să se joace în mai multe centre ale Germaniei. Dară piesa nu numai că n'a putut satisface orgoliul național al Germanilor, ci a întâmpinat proteste vehemente în toate părțile. Hauptmann e invinuit că a redus meritele nemților, făcând în schimb o apoteoză învinsului Napoleon.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	cor. 11.27
Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.73
Secară pe Oct.	cor. 9.02
Porumb pe Iulie	cor. 7.99
Porumb pe August	cor. 8.08
Porumb pe Maiu 1914	cor. 7.55
Ovăs pe Oct.	cor. 8.66

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Caut un candidat de avocat cu praxă.

Intrare în 1 Iulie a. c.

Dr. Ioan Pop, adv.
Alba-Iulia.

„CRIȘANA” Institut de credit și economii societate pe acți în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de practicant la centrala institutului „Crișana” din Brad, se publică concurs cu termen până la 18 Iunie st. n. a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:
a) Salar cor. 1200.—
b) 15% adaus de scumpete după salar.
c) tantiemă statutară (circa cor. 220.—).

Dela reflectanți se recere ca să documenteze că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au și praxă de bancă.

Dela recurenți se mai recere, ca pe lângă atestatele în original sau copie legalizată se mai prezintă și un atestat medical, prin care să se constate că sunt pe deplin sănătoși.

Postul e a se ocupa necondiționat la 5 Iulie st. n. a. c.
(Ci 1176)

Direcțiunea.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de practicant la institutul de credit și economii „Iulia” în Alba Iulia să publică concurs cu termenul până la 6 Iulie 1913 st. n.

Salariul anual e 1080 coroane.

Dela reflectanți se recere absolvarea școlii comerciale cu maturitate și a poseda în vorbire și în scriere limba română, maghiară și germană. — După un an, dacă va corespunde, se va avansa și îmbunătăți salariul.

Alba-Iulia la 12 Iunie 1913.

Direcțiunea.

(Ju 1196)

ANUNȚ „La Sanatorul naturalist modern, „Grigore Alexandrescu, București”.



Pentru prevenirea și vindecarea tuberculei lozei (ofticeii) este vacant postul de al 2-lea medic asistent. Persoanele ce doresc a ocupa acest post se vor adresa dlui Dr. I. Mitorlescu, directorul Sanatorului, București strada Covicăci nr. 19. A. 1200

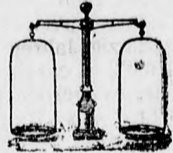
Se caută în conducerea restaurantului gării Ploești un funcționar capabil și bine inițiat în această branșă, precum și un bun pivnițer. A se scrie direct pe adresa Restaurantului.
Re. 1199

KJZZJNGER JÖZSEF

fabricant de cumpene chimice și mecanice pentru articlii de precizie

BUDAPESTA, VI., Nagymező-utca 52.

Execută și livrează cumpene pentru farmaciști, bijutieri, scrisori și pentru pachete, cumpene pentru lucrări de analizie și precizie, aparate pentru fizică, chimie și de măsurat; bretele și totfelul de lucrări în această branșă.



Execuție cu specialitate.
Prețuri convenabile.
Prețurent franco.

Ki 1172

Intreprindere mare din Brăila (România)

caută un corespondent sau corespondentă

care să cunoască limbile ungară, română și eventual germană. Ofertele cu referințe și pretențiuni se vor adresa sub „Antrepriză Brăila” la administrația z arului. Ma 1181

I CUTIE

(Pi 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE

De vânzare la librăria și papetăria
PICHLER SANDOR
ARAD, piața Szabadság nr. 1.

Direcțiunea.

ORIGINAL BENZ

garnituri originale de îmblătit.



Locomobile cu benzină stabile și culcate.

GARANȚIE DEPLINĂ.
Prețurent gratis.

Condițiuni favorabile de plătire.

Adresa:

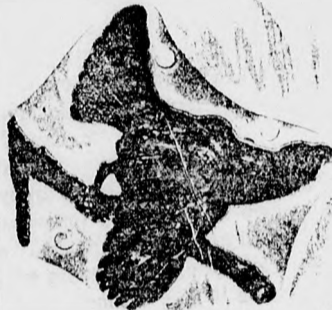
Benz Ungarische Automobil-und Motorenfabrik A. G.

BUDAPESTA, Centrala: V., Dorottya-utca nr. 9.

(T 996) Fabrica: VII., Ilka-utca nr. 31.

Telefon nr. 168—79 și 29—24. Te 996

In atențiunea dlor vânători!



branza mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.

Vo 286—30

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)



Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparază și clădește căminuri și vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

Ki 122—60



Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influențează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.
Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3.50
” ” ” mici . . . ” 2.—

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:
GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

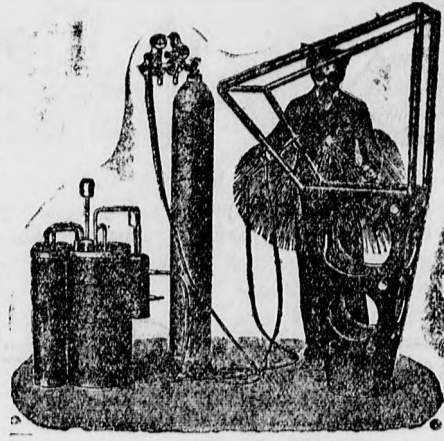
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție unghurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.
Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.



(Ko 199-120)

DROGHERIE.

Țin în depozit și comand tot felul de medicamente, specialități igienice, cosmetice și instrumente medicale și optice din patrie și străinătate, după prețurile din Capitală.

Bandaje, pasamente și instrumente pentru veterinari, etc. etc, dulapuri de siguranță conform ordinului ministrului reg. ung. de interne.

Articlii pentru casă și economie etc., vinuri curative, cognacuri, rumuri engleze, tea etc. zahăr curativ și totfelul de articlii de drogherie.

Gumă pentru îngrijirea copiilor, sticle pentru supt, *Sowleth, Nestlé, Kufcke, Theinhardt, Phosphatine.* — Instrumente auxiliare pentru moșit.

Săpunuri curative, minerale și cosmetice.

PARFUMURI. PARFUMURI.

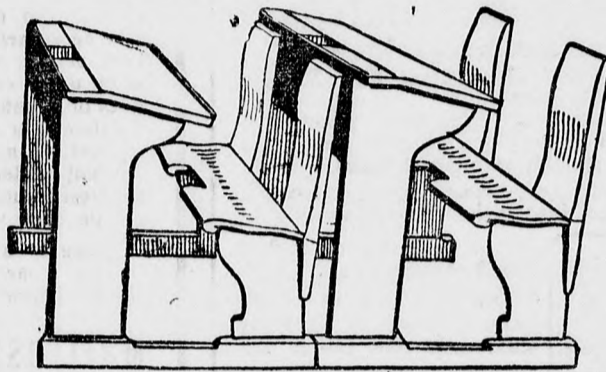
Royer et Gallet, Ch. Houbigat
L. T. Piver, Marque d'Orsay etc.

Gumă! Ape curative și minerale.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu deosebită stimă:

Drogheria „La împăratul Romanilor”
BISERICA-ALBĂ (Fehértemplom) str. Târgului nr. 58.
(Do 763)

CORNEL JUCU



mare stabiliment pentru aranjamente moderne de școale și birouri.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ju 762

Zsi 926

ZSIBRITA TESTVÉREK întreprindere de arhitectură

fabrică de articlii de ciment și magazin de materii pentru construcție, Vârșeț (Versecz) Pancsovai-ut număr 157.

Aducem la cunoștința on. public din loc și din provincie, că în piața din localitate am înființat o fabrică de articlii de ciment împreună cu întreprindere de arhitectură și magazin de materii pentru construcții.



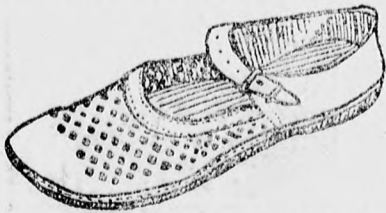
Executăm cu prețurile cele mai moderate și pe lângă garanță: pardoseli cu beton și asfalt, canalizare cu pietrii artificiale și teracotă, iesle de beton de fier, trepte îndesate și atârănătoare în liber, uscarea pereților umezi și a pivnițelor umede.

Ținem în depozit: Țevi de ciment, fabricații proprii, inele pentru fântâni, vase, canaluri deschise și basenuri, în orice mărime, vâtae captușite cu fier, cărămizi pentru clădiri, plăci de piatră artificială pregătite pe cale hidraulică, stâlpi pentru garduri de sârmă etc. — Cu proiecte de spese servim gratis.

„UNIO”

fabrică de ghete și pantofi
Budapesta, VII., Dohány-utca 16-18 sz.

Execută: GHETE SANDALE



toffelul de ghete pentru copii și ciobote, ghete de casă pentru femei și bărbați. :: Prețurent gratis.
In schimbul unei oferte acceptabile se acordă vânzare pe credit. U 1173

Fund. în 1878.

Fund. în 1878.

HOMA KÁLMÁN, atelier de strugărie cu putere electrică
Becicherecul-mare (Nagybecskerek) str. Hunyadi (Fő) nr. 1.

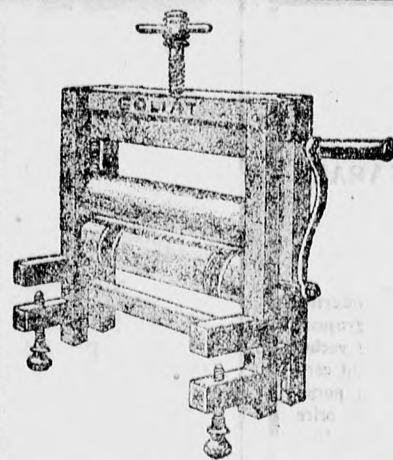
Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra mângălăului meu „GOLIAT” pentru albituri, care întrec toate fabricatele de acest soi de până acum. Mângălăul „GOLIAT” este făcut din lemn tare și uscat, el poate fi întepenit pe orice masă și se poate ușor lucra cu el. Albiturile devin netede, pete de rugineală nu lasă.

Mângălăul „GOLIAT” costă numai 20 cor.

De vânzare numai la fabricantul HOMA KÁLMÁN.

Ofer on. public scări cari se pot strânge, în orice mărime, pregătite din lemn excelent de fag și uscat cu aburi.

Ho 844-10



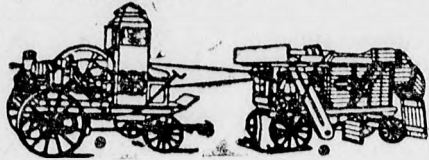
1 192-60



O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută toffelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □



EDUARD LEXEN,

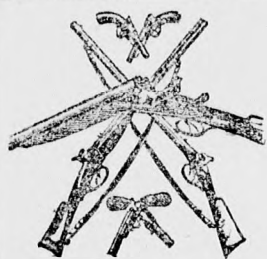
tinichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Telefon Nr. 834.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie



Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scădat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă



Atelier tehnic pentru reparat și atelier propriu p. nichelat cu putere electrică.

Pollinger Mihály

mecanic Po 1123

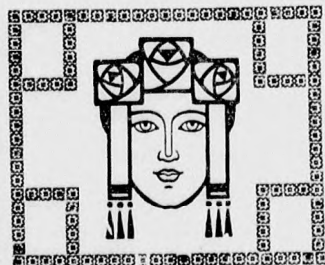
Timișoara-Fabrică, Széna-tér 8.

Reparator specialist pentru toffelul de mașini de cusut, biciclete, arme, revolve și gramfoane. — Cele mai complicate reparaturi se execută în mod artistic, cu prețuri moderate. Serviciu prompt. :: Garanță.



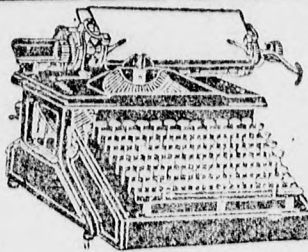
FISCHER BÉLA,

fotograf,
FĂGĂRAȘ — (FOGARAS),
piața cetății.



Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriți de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografii. Fi 1045

— Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. —



INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JÓNÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai de parte în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela **1 MAIU** n. se află

în nouele noastre localități

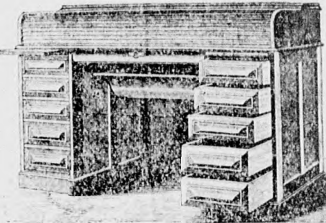
din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanții principali în sudul Ungariei ai renumitei mașini de scris »SMITH PREMIER« și »JERRY« și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

expoziție permanentă de mobile p. birouri și mașini de scris.

Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelențelor conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștiințios. Rechizitele noastre americane sunt din calitate excelente, și se vând cu prețuri



originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stimă:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris »SMITH« din Ungaria-de-sud. Ma 129



NOU

salon modern de pălării pentru dame în

ORĂȘTIE-Szászváros
Ország-út nrul 14.

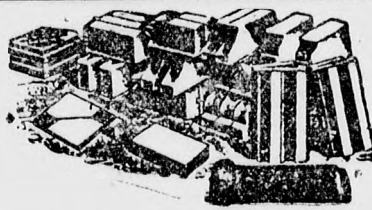
Mare asortiment permanent de noutăți de forme originale vleneze și pariziene pentru pălării de dame. — Dela execuția cea mai simplă până la cea mai fină.

Execuție elegantă!

Prețuri moderate!

Transformările se execută grabnic și precis
Cercetarea magazinului nu obligă să cumpărați. Rog binevoitorul sprijin Bo 962 al on public, — cu deosebită stimă

BORDY ANDRÁSNE, Orăștie (Szászváros) Ország-ut 14.



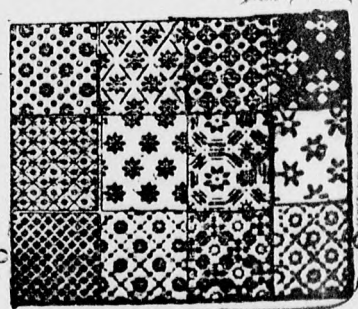
(Bo 423—)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Execută: padimentari de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheramit și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteriane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.



CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

TELEFON
NR. 750.



Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

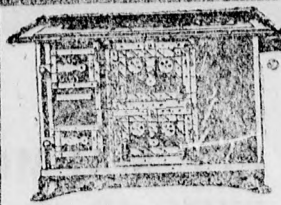
LUDOVIC BINDERGIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.



Mare magazin de: oroloage de Elveția, de aur argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China, articlii optici. În marele meu atelier de bijuterii se execută toffelul de bijuterii, și se reparaază cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

(B. 463-20)

**LEOPOLD KÖRBER**

atelier pentru aranjamente cu gaz, apă ducte și canalizare, lăcătar artistic pentru mașini, motoare și edificii

MEDIAȘ (MEDGYES)
strada Alsó Kovács nrul 23.

Execută toffelul de lucră în bransa zi lăriei și lăcășeriei precum și ferăși pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparaază pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene, vetre de fier și matrațe de fier, din material foarte bun — cu prețurile cele mai convenabile.

K 464



(Ma 131-60)

Mandler János

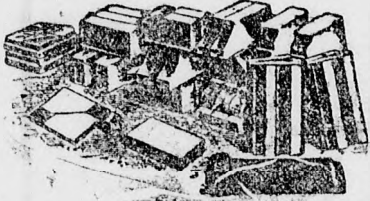
intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare toffelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare peretilor umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni artizanale și văltoare executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.



Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

Făgăraș—Fogaras, bulev. Francisc Josif



Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de plisă, catifea, double și pălării de pânură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epură, țarl și mari. Pălării și ehlplari pentru școlari, mare asortiment, de la cor. 2-3. Primește spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de deliu se execută imediat. (We-503)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 132.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu—Magyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTEENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” ȘI PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății. — Prospește, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite ori când în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—MAGYSZELEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KES, OSANÁD, RIEKES, TIBIS, TORONTÁL, CARAȘ-NEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 222—242) Telefon nr. 850

TIPOGRAFIA „CONCORDIA” ARAD